

Dědičná onemocnění očí bostonských teriérů

Jedním ze smyslů, které jsou nezbytné pro život, je zrak. Sídlem tohoto smyslu je oko. Podle standardu má bostonský teriér oči velké, kulaté a tmavé. Zvýrazňují jeho inteligentní a zároveň temperamentní výraz. Nicméně i oko může být místem výskytu a projevu různých onemocnění. U bostonských teriérů jsou popsána následující onemocnění očí.

Onemocnění oka bostonských teriérů, u kterého je znám způsob dědičnosti, je **katarakta**. Katarakta je termín používaný pro popis změn na oční čočce. Jde o vznik částečné nebo úplné neprůhlednosti oční čočky, což vede ke ztrátě zraku. Obvykle tyto změny pozorujeme v souvislosti se stářím psa. Katarakta, kterou zjistíme v mladším věku, má většinou genetickou příčinu. Bostonští teriéři mají dvě odlišné formy katarakty. Každá forma se vyskytuje v jiném věku zvířat a také se liší v projevech a progresi (zhoršování). Rozlišujeme kataraktu s výskytem v mladém věku a kataraktu s výskytem v pozdějším věku. Dědičná katarakta vyskytující se v mladém věku postihuje psy v prvních měsících života. Většinou v období mezi 8 až 12 týdnem věku. Postihuje vždy obě oči a má za následek úplnou slepotu, která začíná ve věku 9- 15měsíců. Tato forma katarakty se dědí autozomálně recesivně a byl odhalen gen, jehož mutace způsobuje toto onemocnění (gen HSF4). Odhalení genu vedlo k vyvinutí genetického testu, který odhalí nejen nemocná zvířata, ale i přenašeče genu tohoto onemocnění. Katarakta s výskytem v pozdějším věku postihuje psy starší než 3 roky, většinou ve věku 3- 6 let. Postihuje většinou jen jedno oko a ke zhoršování dochází jen pomalu. Ke ztrátě zraku dochází většinou až kolem desátého roku. Zdá se, že i tato forma katarakty má autozomální dědičnost, ale zatím nebyla odhalen způsob dědičnosti.

U dalších onemocnění očí doposud není znám způsob dědičnosti, ale patří k onemocněním a vadám s tzv. plemennou predispozicí. To znamená, že se větší míře vyskytují u plemene bostonský teriér. Mezi tato onemocnění či vady patří: caruncular trichiasis, suché oko, prolaps slzné žlázy třetího víčka, refrakterní vřed rohovky, dystrofie rohovky, cysta duhovky (cysta iris), zkapalnění sklivce (syneresis sklivce), distichiasis, vchlípení očního víčka (entropium), glaukom, progresivní retinální atrofie a šilhání (strabismus).

Keratoconjunctivitis sicca (suché oko)

je onemocnění způsobené nedostatečnou tvorbou slz, což vede k vysušení a zánětu spojivky a rohovky. Může se objevit vřed rohovky a její zjizvení. Slzy jsou totiž důležité pro udržení zdraví rohovky. Rohovku čistí, zvlhčují, vyživují a chrání před infekcí. Postižení se může rozvinout různě rychle a míra klinických příznaků (citlivost na světlo, přivírání očí, zarudlé oko a výtok z oka) je různě závažná.

Pigmentový zánět rohovky (keratitis)

je většinou způsoben chronickým (dlouhotrvajícím) drážděním rohovky, které je způsobené různými jinými onemocněními oka. Jednou z příčin může být pigmentová nebo epiteliální dystrofie rohovky. Dystrofii rohovky se věnuji jinde v tomto článku.

Refrakterní vřed rohovky

se u bostonských teriérů vyskytuje ve věku 6 - 8 let. Jde o pomalu se hojící, mnohdy léčbě vzdorující (refrakterní), povrchový vřed rohovky. Vlastností těchto vředů je tendence vracet se. Oko postižené tímto vředem je bolestivé a nadměrně slzí. Pes se stává světloplachým. Rohovka kolem vředu zůstává průhledná, kromě vředu. Obvykle se vřed hojí dlouhou dobu - měsíce.

Dystrofie rohovky

představuje dědičnou abnormalitu rohovky, kdy dochází ke vzniku neprůhlednosti rohovky. U bostonských teriérů toto onemocnění nastupuje až ve věku mezi 5. a 9. rokem. Postiženy bývají obvykle obě oči. Onemocnění způsobuje edém (otok) rohovky až vznik vředu rohovky. U bostonských teriérů začíná na okraji rohovky a postupně pokračuje do centra rohovky. Při postižení celé rohovky vede ke slepotě.

Caruncular trichiasis

jedná se o řasy vyrůstající z hrbolku (caruncula), který se nachází ve vnitřním očním koutku. Tyto řasy rostou proti oku. Toto vede k dráždění rohovky, jejímu zánětu a změně barvy rohovky.

Prolaps žlázy třetího víčka (cherry eye - třešňové oko)

se vyskytuje u bostonských teriérů nejčastěji před druhým rokem věku. Normální oko psa má dvě hlavní slzné žlázy. Jedna je lokalizovaná nad okem a druhá ve třetím víčku. Slzná žláza třetího víčka vytváří asi 30% slzného filmu. Klinicky ji poznáme jako masu tkáně (podobnou třešni) ve vnitřním koutku oka. Jako příčina se uvažuje geneticky podmíněná slabost pojivové tkáně kolem žlázy.

Dvě řady řas na víčku (distichiasis)

se považují za dědičnou vadu, která se také vyskytuje u bostonských teriérů. Tyto řasy jsou většinou tenké, pouze málo pigmentované a snadno uniknou pozornosti, proto je třeba důkladně vyšetřit okraj víčka, zvláště u pacientů s opakujícím se nadměrným výtokem slz. V závažnějších případech může dojít až ke vzniku vředu rohovky. Distichiasis by neměla být zaměňována za entropium.

Entropiím (vchlípení víčka)

je způsobeno rolováním okraje spodního víčka směrem k oku, takže řasy rostoucí na okraji víčka dráždí rohovku oka. Tento problém se může vyskytnout při narození nebo později v životě. O dědičném entropiu hovoříme, vyvine-li se během několika měsíců po narození.

Cysta duhovky (iris)

zjišťujeme u bostonských teriérů kolem 9. roku věku. Jedná se o sférický útvar, který se může vyskytnout v různých částech duhovky. Útvar může být jeden nebo jich může být více. Kromě toho, že mohou být tyto útvary spojené s duhovkou, mohou se i volně pohybovat v přední oční komoře. Výskyt těchto cyst obvykle není spojen s nějakými příznaky, jen velké cysty mohou překrýt zornici a stát se tak překážkou vidění. Velký počet cyst může vyvolat glaukom.

Syneresis

(zkapalnění) sklivce je onemocnění, které se vyskytuje u starších psů. Jde o vznik ostrůvků zkapalněného sklivce. Obvykle nebývá spojeno s nějakými příznaky. V případech kdy se abnormální sklivec dostane do přední oční komory, může se stát příčinou glaukomu.

Glaukom

vzniká jako následek zvýšeného tlaku tekutiny v oku. Není-li tento zvýšený nitrooční tlak redukován, dochází k poškození sítnice a optického nervu. Je hlavní příčinou slepoty u psů. Glaukom je většinou velmi bolestivý. Glaukom může být primární (dědičný) nebo sekundární (způsobený jinými onemocněními oka).

Progresivní atrofie sítnice (PRA-progresivní retinální atrofie)

je název onemocnění, které vede ke slepotě u psů. Příčinou je degenerace buněk sítnice. Tyto buňky zprostředkovávají mozku viděný obraz. Dědičnost tohoto onemocnění je autozomálně recesivní. Zatím do dnešní doby není vyvinut genetický test.

Šilhavost (strabismus)

je termín používaný pro popis abnormální pozice nebo nasměrování oční bulvy. Za normálního stavu oční bulvy jsou drženy na místě a pohybují se ze strany na stranu a nahoru a dolů vlivem svalů, které jsou přímo uchyceny na oční bulvu. Někdy může být jeden sval delší nebo silnější než sval na protilehlé straně. Toto způsobuje, že oční bulva je vychýlena do abnormálního směru. Postiženo může jedno oko nebo obě. U bostonských teriérů nejčastěji oči směřují od nosu a tomu se říká divergentní strabismus. Šilhavost bývá normální u štěňat.

Z výše uvedeného seznamu je jasné, že u bostonských teriérů se vyskytuje řada očních abnormalit, které mohou mít genetický základ a při snaze o ozdravení chovu, by měli být sledovány. Jednoduché to je v případě katarakty, kde máme k dispozici genetický test. Tento odhalí jedince, kteří nesou špatný gen (způsobující onemocnění) a při respektování pravidel genetiky populací, můžeme tento špatný gen z populace odstranit. U většiny ostatních vad se však přesná genetická příčina nezná a je tedy potřeba danou vadu v chovu sledovat a na základě tohoto sledování navrhnout ozdravovací plán.

Často se také stává, že zvíře používané v chovu je vyšetřeno jen jednou na začátku své reprodukční kariéry (kolem 2. roku života). Pokud při tomto jediném vyšetření je shledáno prosté daných vad, je v chovu používáno po celý svůj reprodukční věk jako jedinec bez dědičných onemocnění oka. Jenže co vady, které se projeví až v pozdějším věku? Zde lze jen doporučit nechat chovné zvíře vyšetřit u očního specialisty jednou ročně po celou dobu jeho chovnosti.

1. Gough A, Alison T. Breed predispositions to disease in dogs and cats. Blackwell Publishing, 2004
2. Whitley RD, McLaughlin SA, Gilger BC. Update on eye disorders among purebred dogs. Veterinary Medicine, June 1995, 574 - 592

MVDr. Roman Kvapil